

Al ruim 20 jaar begeleidt Marzenka Rolak jongeren met dyslexie. Ze snapt waar zij tegenaan lopen en weet welke leerstrategieën hen vaak helpen. Cruciaal daarbij is dat je grip krijgt op hoe dyslexie werkt en hoe je je sterke kanten kunt inzetten. Dat kan nu stap voor stap met hulp van haar DyslexieSleutels, een lesprogramma voor leerlingen uit de middelbare school.

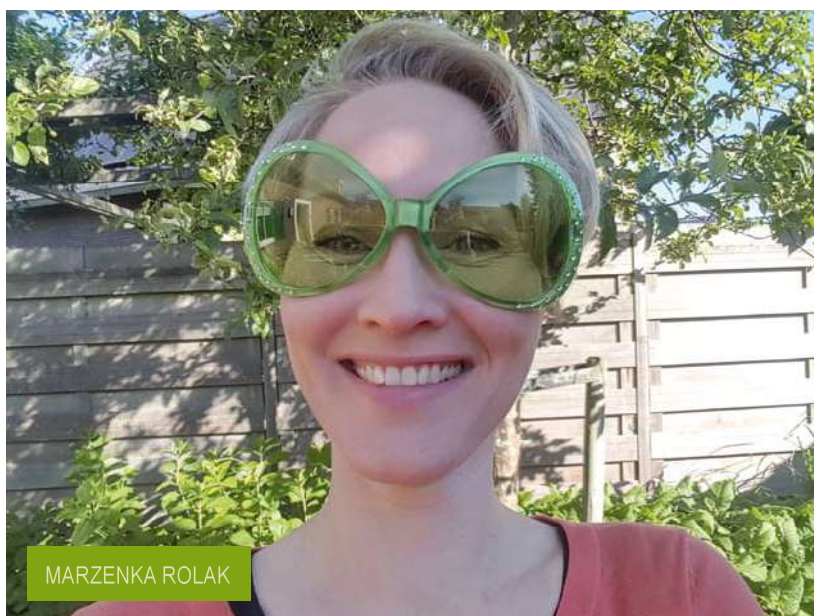
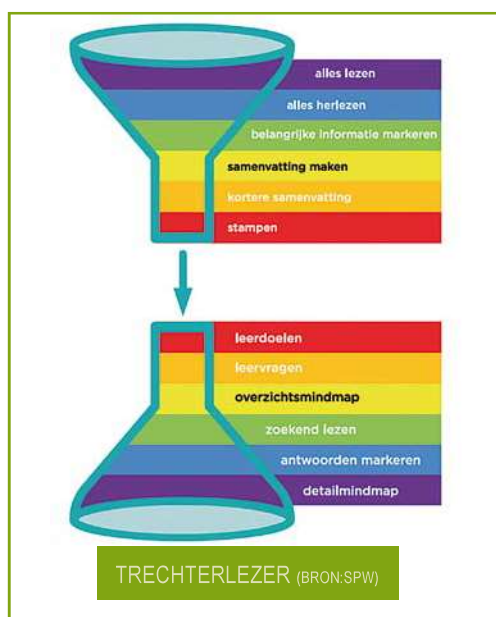
TEKST:
JULIE HOUBEN

Waarom dit lesprogramma speciaal voor deze doelgroep? Als je naar de middelbare school gaat komen er veel nieuwe uitdagingen op je af: je moet vreemde talen leren, veel meer lange teksten lezen, zelfstandig werken en je krijgt ook nog eens allemaal toetsen. Dit is voor veel kinderen met dyslexie behoorlijk pittig en stressvol. Ondersteuning is er vaak niet, behalve extra tijd voor toetsen. Met de DyslexieSleutels krijgen leerlingen met dyslexie de sleutel tot hun eigen leerstrategieën en daarmee zelfredzaamheid in handen. Als je dat in de brugklas aanbiedt hebben ze er hun hele schoolcarrière en daarna profijt van.

Hoe het werkt het?

Het programma bestaat uit zes lessen van twee 1esuren. De docent, mentor of andere begeleider heeft een handleiding en de leerlingen een eigen werkboek. De eerste twee lessen focussen op het omgaan met dyslexie. Leerlingen gaan letterlijk met verschillende brillen naar dyslexie kijken. Ze worden zich bewust van hoe dyslexie bij hen werkt. De beperkende kant maar ook wat hun sterke kanten zijn. En hoe ze kunnen omgaan met negatieve gedachten eromheen. Daarna komen er een aantal concrete leerstrategieën aan bod. Zoals trechterlezen om lange lappen tekst behapbaar te maken en het op een dyslexievriendelijke manier leren van woorden en gram-

naar zelfredzaamheid

matica bij Engels. Leerlingen leren werken met overzichts-mindmaps, detail-mindmaps, kleur, tekeningen, het overhoorprogramma Quizlet, verhalen en het zelf bedenken van ezelsbruggetjes. De laatste les gaat over toetsen maken zonder stress. Uit ervaring weet ik dat dit echt een item is bij kinderen met dyslexie. Hierbij krijgen ze uitleg over waarom toetsen zo stressvol zijn als je dyslexie hebt. Daarnaast krijgen ze praktische tips om met die stress om te gaan.

Zijn er meer van dit soort programma's voor leerlingen met dyslexie?

Niet zo compleet als deze aanpak. Vooral de combinatie van psycho-educatie en leerstrategieën is nieuw voor deze doelgroep. Nel Hofmeester heeft een vergelijkbaar programma

ontwikkeld voor studenten, de Leer-routes Dyslexie. Zij heeft mij op het spoor gezet van anders kijken naar dyslexie. Niet meer puur vanuit het medische model waarin dyslexie een beperkende leerstoornis is. Het is voor veel leerlingen fijn om te horen dat dyslexie veel breder is dan problemen met lezen en spellen. Ze herkennen zich in elkaar, begrijpen wat dyslexie is en wat het voor hen betekent, waardoor ze het beter kunnen accepteren. Pas als ze de dyslexie een plekje hebben kunnen geven staan ze ook open om verschillende denk- en leertools uit te proberen.

Je hebt op drie scholen een pilot gedaan. Wat waren de reacties?

De leerlingen vonden de eerste les over de verschillende brillen waar-

mee je naar dyslexie kunt kijken het leukst. De meeste kinderen krijgen de kwaliteiten en sterke kanten niet zo mee in de dyslexiebegeleiding en dus ook niet in het beeld dat ze over zichzelf hebben. Daar zag je ze echt groeien. De echte 'werklessen' waarin de leerstrategieën aan bod komen werden wisselend ontvangen. Voor sommigen waren die echt pittig. Daarbij is echt goede begeleiding nodig. Een van de scholen kreeg er juist inspiratie van en wilde bijvoorbeeld het trechterlezen ook breder inzetten in de reguliere klassen.

Wat is trechterlezen precies?

Dit is een methode om 'omgedraaid' met een lange tekst om te gaan. In plaats van eerst alles te lezen en dan via markeren, samenvatten etc.

de essentie eruit te halen, begin je meteen met het zoeken naar de essentie via zoekvragen en leerdoelen. Dit klinkt misschien lastig, want daarvoor moet je toch eerst de hele tekst lezen, zul je denken. Maar dat is dus niet zo. Leerdoelen staan vaak apart in kadertjes of aan het einde van een tekst. Daar lees je vaak overheen terwijl het, zeker voor leerlingen met dyslexie, mooie handvatten zijn om een tekst gerichter te lezen. De idee van het trechterlezen is dat je meer naar de structuur van een tekst gaat kijken. Daarvoor moet je ook goeie leervragen kunnen stellen. Die haal je vaak uit de leerdoelen, titels of eerste zinnen. Daarmee gaan de leerlingen aan de slag. Dat vraagt wat van ze maar als het kwartje valt hebben ze er echt veel aan. Ook het maken van mindmaps is dan effectiever. Die worden namelijk meestal ook te vol en onoverzichtelijk als je ze maakt om er een hele tekst mee samen te vatten.

Dat klinkt als een methode waar ook leerlingen zonder dyslexie iets aan hebben

Dit werkt voor iedereen die moeite heeft met grote lappen tekst. Denk aan leerlingen met autisme, die zich kunnen verliezen in details. Of leerlingen met ADHD die snel afdwalen. Het trechterlezen dat ik aan leerlingen leer, gebruik ik zelf ook. Ik houd enorm van

boeken, maar heb nog nooit een studieboek van kaft tot kaft gelezen. Tijdens mijn studie sprak ik saai leerteksten vaak in en dan luisterde ik ze in bed terug. Een soort pré Daisy Speler. Ook het werken met mindmaps en visuele leertechnieken was toen nog niet zo bekend als nu. En blijkbaar kom je zelf niet spontaan op het idee dat dit voor je kan werken. Vandaar dus de DyslexieSleutels. Want zeker als je dyslexie hebt is er heel veel mogelijk als je weet waar je kracht ligt. Met de DyslexieSleutels ontdek je die kracht en leer je hem te benutten.

Meer info en bestellen

De handleiding (€ 27,50) en het werkboek (€ 17,50) zijn verkrijgbaar bij [Uitgeverij SWP](#).

